

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrť leta 2-50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljsko potovanje na jug.

Tajnik Slov. Šol. Matice nam je poslal sledeče obvestilo:

Udeleženci skupnega potovanja slovenskih učiteljev se snidejo dne 20. avgusta t. l., ob 8. uri zarava v Trstu v hotelu „Balkan“. V Trstu se prične skupno potovanje, ki se sklene v Zagrebu. Udeleženci naj javijo čimprej gosp. ravn. H. Schreinerju v Maribor, do katere postaje od Zagreba in od katere postaje do Trsta si žele vozni listek 2. ali 3. razreda po znižani ceni. Daljše obvestilo pride.

Gibanje proti klerikalnemu šolskemu zakonu v Belgiji.

Iz Bruslja poročajo z dne 1. t. m.: Deset-tisoč liberalcev in socialistov je priredilo sinoči protestno zborovanje proti klerikalnemu šolskemu zakonu, ki nakazuje samostanom letnih 10 milijonov frankov iz državnih sredstev za šolske namene.

Po ulicah se je zbrala na tisoče broječa množica. Vsi govorniki, med njimi tudi najzmernejši voditelji liberalne stranke, so poudarjali nujnost, da z vsemi sredstvi preprečijo uveljavljenje zakona. Zborovanje so zaključili ogorčeni kliči: „Strans klerikalizmom! Strans samostani!“

V celi državi valovi globoko gibanje, ki dobiva že take dimenzije, da je ljudska vstaja s težkimi posledicami neizogibna, ako vlada ne umakne šolskega zakona.

Tako se godi v Belgiji — v najbolj klerikalni državi!

Baronu Schwarzu, predsedniku c. kr. dež. šolskega sveta, na znanje.

V „Slovenec“ št. 137. z dne 17. junija t. l. čitamo pod naslovom „Volitve v Cerknici“: „... Najlepše je pa naredil učitelj Rudolf Kump, ki je član Slomškove Zveze, pa ne hodi nič v cerkev in vedno le z liberalci občuje. On ni bil vpisan v volivnem imeniku in torej tudi ni dobil glasovnice, pa je podpisal prošnjo, da jo je izgubil. Kaj takega pa ne zna vsak! Zato ga priporočamo c. kr. deželnemu šolskemu svetu, preden reši njegovo prošnjo za stalno mesto na tukajšnji šoli.“

To je nasilje, ki mu ga ni para! Če si bo dal baron Schwarz v tem slučaju tudi vplivati od „Slovenca“, kar si je dal že v slučaju tov. Gärtnerja i. dr., potem povemo že naprej, da pričnemo raznašati vse grehe barona Schwarza pred avstrijsko nemško javnost. Po sklepih našega zborovanja, ne bomo poznali od slej nobene obzirnosti več.

Skandal za c. kr. dež. šolski svet in za njegovega predsednika, ki je spraval in kompromitiral c. kr. dež. šolsko oblast v pristranosti že tako daleč,

da se upa v znamenju pristranosti in krivičnosti sedaj nanjo apelirati že vsak zakoten dopisun katoliškega nemoralnega „Slovenca“!

Temu, da je prišlo tako daleč, je kriva c. kr. dež. vlada in nje predsednik baron Schwarz in nihče drugi.

Le pogledjmo zadnji slučaj zaradi „Jutra“, pri katerem se ni opiral c. kr. dež. šol. svet na ničesar drugega nego na golo notičico v „Slovenec“, ker profesorja Jarca izvajanja so se opirala le nanjo in so bila le neosnovana domnevanja, kar je izkazala uradna preiskava, o katere uspehu itak poročamo ob koncu.

Če pa v eri vlade barona Schwarza upošteva tudi politiško privatno življenje kompetentov pri kvalifikaciji in oddaji učiteljskih služb na Kranjskem, potem naj pa baron Schwarz vzame tudi na znanje, da je glasom „Slovenca“ z dne 12. junija t. l., št. 134, predsedoval volivnemu shodu kranjske klerikalne stranke v Mokronogu nadučitelj Pirnat in na Bledu nadučitelj Rus. Nadalje je pri občinskih volitvah v Ljubljani predsedoval istotako volivnemu shodu klerikalne stranke na Rudniku nadučitelj Vode in na volivnem shodu pri Lozarju v Ljubljani nadučitelj Jože Cepuder („Slovenec“ z dne 17. t. m.)

Preden torej nagne baron Schwarz v c. kr. dež. šol. svetu zopet krvavi meč klerikalne osvete nad naprednim učiteljstvom, naj se spomni teh slučajev in dejstva, da so klerikalni nadučitelji Jeglič, Cepuder in krščanskomisloči Kuhar za prestopke raznih šš drž. šol. zakona še nekaznovani.

Enaka mera za vse, to povemo že sedaj, da se ne bo reklo, da zvonimo po toči!

„Deželni šolski svet je govoril“, tako piše zadnji „Slov. Učitelj“ o znani aferi tovariša Gaertnerja zaradi čitanja „Jutra“ na ulici. Mi pa pravimo: „Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade!“ Deželni šolski svet naj sedaj govori, ko se je dokazalo, da je tov. Gaertner čital vedno le vse na ulici, medtem ko se je dokazalo, da je Janko Nep. Jeglič, vodja II. m. lj. šole v Ljubljani, čital „Slovenca“ v šoli — med poukom! To je sad preiskave, inspirirane po Jegličevih ljudeh samih! — Deželni šolski svet naj govori!

Izjava.

Jeglič Nepomuški, slavnoznani začasni voditelj II. mestne šole na Grabnu v Ljubljani, je napisal — ali inspiriral — pretekli terek samemu sebi zagovor v „Slovenec“ (št. 139). — Jeglič je toliko nesramen, da imenuje naš list — „Učiteljski lažnik“. — Za to impertinenco dobi Jeglič tak odgovor, da bo še nižje potiskal klobuk na oči! — Z breznačajnimi kreaturami se sploh ne maramo prerekati, ker je to pod našo častjo; zato tudi Jegliču ne odgovarjamo za danes nič drugega, nego ga samo ponovno pozivljamo, naj nas toži! V klerikalnem časopisju se lahko zagovarja vsak cigan; Jeglič naj nam pa da priliko, da za svoje trditve nastopimo dokaz

resnice pred sodiščem! Jegliča torej pozivljamo zopet danes: Toži! Drugega izhoda ni zate! — Ta poziv velja obenem in opetovano tudi za voditelja Jožefa Cepudra! Obema zopet in zopet: Tožita nas! Tožita nas! Tožita nas! Bolj jasno, odločno in samozavestno ne moremo govoriti: Mi vztrajamo pri vseh svojih trditvah, vidva pa tožita!

Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“.

Kontrola, ki ni kontrola.

Iz Trsta, 19. junija 1911.

V šolskem okraju Trstu in okolici je v navadi prav nepotrebno delo koncem leta: prepisovanje kataloga. Kdaj in kdo je to delo uvedel, ni dognano, in zato je tržaško učiteljsko društvo že pred več nego enim letom vložilo prošnjo na deželno šolsko oblast, da to nepotrebno in neplodno delo odpravi ter — če je že to res potrebno — odredi, da je koncem leta predložiti originalni katalog; sicer se pa nam zdi, da ima c. kr. okrajni, oziroma mestni šolski nadzornik o priliki inspekcije pravico in dolžnost, pregledati katalog ter eventualne pomanjkljivosti odpraviti. Kolikor vemo, se nikjer drugod ne predlagajo koncem leta razredni katalogi nadzornikom v pregled; to je nekaka tržaška posebnost. Po več nego enoletnem odlašanju je sedaj deželna šolska oblast rešila vlogo učiteljskega društva, a to po nemškem reku: „Wasch' mir den Pelz und mach' ihn nicht naß!“ Zakaj v tej rešitvi je rečeno, da res ni treba katalogov prepisovati, ampak da se lahko predlože originali; če pa kdo hoče, se lahko predloži prepis. Ta jako malo salomonska rešitev je napravila situacijo še slabšo nego je bila prej. Prej namreč je moral vsak razrednik predložiti čeden prepis svojega kataloga; seveda se nihče ni brigal in tudi ni mogel brigati za to, je li prepis tudi točen ali ne. Kako tudi? Saj so šolska naznanila bila že v rokah staršev, originalnega kataloga nadzornik ni zahteval in drugih dokumentov, n. pr. krstnih listov tudi ni imel v roki. Nadzornik je torej mogel soditi zgolj le po vnanji obliki kataloga in pa o pravilnosti računov raznih tabel v katalogu; soditi je imel torej nadzornik le o tem, če zna učitelj čedno — pisati in seštevati, odštevati in deliti cela števila! Za nameček je bila časih kaka opomba o prebledem črnilu, kar gre pa bolj na rovaš voditeljev, oziroma mestnega ekonomata nego razrednikov. Pri tej praksi torej ni bil nihče v nevarnosti, da bi si pokvaril kvalifikacijo; če že kak starejši razrednik ni imel preveč mirne roke, je dal prepisati katalog svojemu sinu ali hčerki, ki študira na tej ali oni srednji ali meščanski šoli. Zdaj bo stvar drugačna. Mnogo učiteljev ne bo pisalo prepisa in predložili bodo original, ki ima tuintam kako korekturo, sicer pa je zaradi vsakdanje rabe in (posebno to!) slabega papirja precej zdelan. Drugi učitelji pa, ki posebno gledajo na lepo lice, bodo delali čedne, četudi netočne prepise in bodo s tem bolj

ustregli nadzorniku, zaradi česar bo njih kvalifikacija boljša. Imamo tudi voditelje, ki bodo naravnost zahtevali prepise zaradi boljše kvalifikacije njih šole, a tem voditeljem se bodo uprli nekateri učitelji, in konfliktov bo dovolj, ki bodo vir neslogi v učiteljskih zborih. Stvar kaže silno birokratsko lice, a v resnici je le neka vrsta „Lieb Kind“ kulta. Z zdravega birokratskega stališča je stvar soditi čisto drugače. Kaj je katalog? Kaj je šola? Katalog je dokument in šola je urad. Vsak uradni dokument pa mora — kot javna listina — imeti znake neovržne točnosti in natančnosti. Imajo li ti prepisi te znake? Nikakor ne. Znani so nam slučajji, ko je razrednik pri prepisovanju redov napisal rede 45. učenca 46. emu in narobe, a to opazil, ko je bilo delo že končano, a nadzornik tega ni mogel zaslediti. Dalje vemo, da mora vsak prepis dokumenta, ki imej veljavo, biti od notarja ali sodnije po originalu kolacioniran. Teh prepisov pa ne kolacionira nihče razen prepisovalca, ki pa ve, da točnosti prepisa ne bo nihče preiskoval. In kaj naj nadzornik sklepa iz prepisa? Morda delovanje učiteljev med letom? Nikakor, ampak le njegovo spretnost v pisanju, niti v prepisovanju ne. In še nekaj! Katalog je uradni dokument liki krstna knjiga župnijskega urada. Ste pa že kdaj slišali, da bi ordinariat zahteval predložitev prepisa krstne knjige? Nikoli! Zakaj župnijskemu uradu se popolnoma zaupa, le učitelja se smatra nevrednim zaupanja, a se hoče njegovo birokratično poslovanje kontrolirati s tem popolno nezanesljivim postopanjem. Nismo proti kontroli, kakor bi tudi želeli, da se točnost krstnih knjig kontrolira, zakaj znani so nam slučajji, ko je bil deček vpisan za deklico. A kontrola bodi drugačna! Nadzornik naj ima toliko časa, da bo v šoli pri inspekciji kontroliral kataloge ter na licu mesta ukrenil potrebno. Zakaj ne bi n. pr. nadzornik pri letošnji inspekciji primerjal lanskega kataloga z letošnjim? Pri takem postopanju bi ne le lahko sodil o točnosti obeh katalogov, ampak bi tudi lahko opazil napredek ali nazadovanje posameznih učencev ter bi mogel v pogovoru z učiteljem iskati vzrokov takih pojavov, kar bi šoli več koristilo nego deset prepisov kataloga. Seveda, nadzornik bi moral biti res le nadzornik, ne pa le kontrolor in uradnik, ki dela le z mrtvimi črkami. Nadzorniku naj se odvzame nepotrebno pisarjenje in naj se mu naroči, biti učitelju svetovalec in voditelj v težkem vzgojnem delu. Zato je pa treba nadzornika razbremeniti pisarniškega dela ter mu dati priliko, da študira podrejeno učiteljstvo, kar je mogoče le v šoli, ne pa v pisarni. Obžalujemo, da ni vloge učiteljskega društva dobil v roke modern jurist, ta bi bil gotovo pretehtal vrednost nekolacioniranega prepisa ter ga zavrgel. Deželno šolsko oblast pa prosimo, naj nam preskrbi boljših uradnih tiskovin, posebno boljšega papirja; naj se vendar ravna po njej tako ljubih in natančno znanih nemških državnih šolah,

kjer ne predlagajo ne originalov ne prepisov in vendar so tam katalogi — kakor sploh vse — v tako lepem redu, da imajo te šole v Trstu več veljave nego vse mestne! Najboljše bo, da nam vendar šolska oblast da redne letne okrajne konference, kjer bomo lahko govorili o tem, kar nas teži. Čas bi sicer tudi bil za sklicanje deželne konference; to je naše ponižno mnenje!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 116.134/87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Boj za šolo.*

Te dni so se pojavile v Belgiji zopet demonstracije proti klerikalnim šolam. Doselej je namreč vlada dajala samostanom na tisoče podpore za samostanske šole, tako je bila večina šolstva v klerikalnih rokah. Vobče je bilo šolstvo zanemarjeno. Po zadnjih volitvah pa se je začelo važno gibanje za osvoboditev šole, in demonstracije zadnjih dni, ki so se jih udeležile množice na desettisoče, pomenjajo odločen protest javnosti proti samostanskim, od države podpiranim šolam. Dolžnost države je, da sama poskrbi s posvetno šolo za vzgojo državljanov.

V Franciji je te dni predložilo ministrstvo posebno določbo, ki naj varuje francosko šolo pred raznimi klerikalnimi napadi. Po ločitvi cerkve od države so se namreč klerikalci vrgli na francosko šolo, hujskali so ljudstvo proti državni šoli, proti učiteljstvu in proti šolskim knjigam. Da zavaruje država svojo šolo pred klerikalnimi napadi, je ministrstvo predložilo zbornici sledečo določbo:

Kazen 16 do 20 frankov, oziroma 6 dni do 2 mesecev zadene vsakega, ki bi z darovi, obljubami, z nasiljem in grožnjo z zlorabo svojega družabnega stališča ali z drugimi sredstvi delal proti šolskemu zakonu ali proti šolskim uradom in motil pravilni obisk in pouk javne državne šole.

Kakor se sliši, ne bo ta zakonska določba sprejeta v tej, ampak v mnogo strožji obliki, ker je država prisiljena braniti svojo vzgojo in šolo, svoje učiteljstvo in svoje mlade državljane pred klerikalnimi napadi.** Pri današnjih razmerah bi bil podoben paragraf tudi v Avstriji, posebno na Slovenskem potreben, ker danes naša državna šola in naše učiteljstvo ni nikdar varno pred novimi klerikalnimi napadi. Omeniti je tudi dogodka na Portugalskem, zaradi katerih se „Slovenec“ tako jezi. Pri ločitvi cerkve od države določa namreč zakon na Portugalskem jako stroge določbe proti cerkvi. Tako n. pr. da ne sme nihče cerkvam ničesar zapustiti in sploh določuje cerkvi stroge meje. To je razumljivo, ako se pomisli, kako je preje cerkev izrabljala svojo oblast, kako je kupičila denar in izžemala bedno ljudstvo. Portugalsko šolstvo je bilo skrajno zanemarjeno. Novi zakon ima torej namen, onemogočiti cerkvi in samostanom, da bi bogateli na račun bednega ljudstva; ker je znano, kako ravno pri oporokah vplivajo duhovniki na bogate ljudi, da jim zapuste svoj denar, se je nova država hotela na ta način zavarovati proti takim spekulacijam. Za denar, ki ga je doselej grabila „Mrtva roka“, hoče portugalska republika povzdigniti svoje šolstvo, kar bo gotovo ljudstvu le v korist.

„Slovenec“ trdi, da je portugalska postava nasilna, proti vesti in svobodi, tega pa ne pomisli, kako nasilno se greši proti vesti in svobodi, ako se z raznimi grožnjami vpliva na bolnega človeka, da zapusti svoj denar cerkvi, namesto, da bi ga

zapustil svojim sorodnikom, ubožcem, šolam ali drugim koristnim ustanovam, ki pospešujejo gmotni in moralni napredek ljudstva. Dolžnost države je, da skrbí za vzgojo svojih državljanov in je opravičena postaviti zakon, s katerim varuje svoje državljane pred izsesavanjem. Vera pri tem ni v nevarnosti, ampak tisoči, ki so se dosedaj stekali v cerkve in samostane.

Tako vidimo v treh zapadnih državah boj za šolo — in značilno je, da je s tem bojem v tako ozki zvezi boj proti klerikalizmu. To ravno jasno kaže, da je klerikalizem največji sovražnik šolstva, to je razumljivo, zakaj dobro šolstvo je ona sila, ki najbolj zmaguje nad nazadnjaštvom in klerikalizmom in pripravlja lepšo bodočnost narodu.

Iz Doline v Istri.

V »Eдинosti« z dne 2. junija je objavljen dopis iz Doline, v katerem se pripoveduje, kako je predaval Kalan iz Ljubljane v tukajšnjem »Katoliškem izobraževalnem društvu« o boju proti alkoholizmu. Istodobno je dopisnik zatožil, ker društvo »Vodnik« spi spanje pravičnega ter da ima društvo znatno knjižnico, ki pa nemoteno leži v omari in čaka, kdaj se uporabi liste posameznih zvezkov za zavijanje tobaka. Zaradi tega je čutil potrebo udariti po tukajšnjem učiteljstvu in napisal sledeče: »Nadejali smo se, da ko se šola razširi v štirirazrednico in dobimo štiri učne moči, oživi tudi bralno društvo »Vodnik«, a smo se zopet, Bogu bodi potoženo, bridko prevarali. Tudi naše društvo »Vodnik« bi lahko imelo predavanje ali? ...«

To zadeva tukajšnje učiteljstvo in kaže, kakor da bi bilo ono vzrok, da društvo »Vodnik« spi spanje pravičnega in kakor da je ono vzrok, da leži društvena knjižnica zaprašena. To hočem nekoliko pojasniti, da bo tudi javnosti znano, koliko je resnice na tem, zaradi česar se nadejam, da priobčite pričujoči dopis v »Učiteljskem Tovarišu«.

Prvo moram pibiti, da Dolina nima še štirirazrednice, ampak ima le trirazrednico z eno paralelko. Res bo dopisnik trdil, da so vendar štiri učne osebe, a tudi to ni, ker je bil prejšnji nadučitelj že od junija lanskega leta večinoma na dopustu in je s 1. majem t. l. stalno upokojen. Očito je, da so v Dolini že nad leto dni le tri učne osebe, t. j. en učitelj in dve učiteljici. Tudi je gotovo, da dopisnik ni mislil na prejšnjega nadučitelja, ker gotovo mu je znano, da ga ni več v Dolini in da ga je »Eдинost« 21. maja t. l. hvalila za njegovo delovanje v Dolini.

Poglejmo, koliko so krive ostale tri učne osebe, ker društvo »Vodnik« spi spanje pravičnega! Učitelj je prišel v Dolino šele pričetkom tega šolskega leta, in »Vodnik« je takrat že tako trdno spal, da ga gotovo ni mogoče v tako kratkem času zbuditi. Ostaneta torej le še dve učiteljici. Naj mogoče ti dve javno nastopita ob dolinskih žalostnih razmerah in se postavljata v nevarnost, da bi ju kateri sirovež javno zasramoval? Tega ne moremo od nju pričakovati in še tem manj zahtevati, ker tudi dopisniku je znano, da ženstvo v Avstriji ni še toliko emancipirano, da bi se postavljalo v borbo tam, kjer sta dve stranki. Izmed vseh treh sedanjih učnih oseb je samo ena učiteljica definitivna, ki je tudi že dlje časa v Dolini, a ko je ta prišla v Dolino, je bilo društvo »Vodnik« že v takem neredu in mrtvilu, da ni bilo več mogoče ugotoviti, koliko članarine je na dolgu in niti kdo dolguje in kdo je plačal, torej niti kdo je član. In mogoče naj vse to uredi uboga učiteljica? Ravno tako in še z večim vzrokom bi dopisnik lahko poiskal krivcev, da društvo »Vodnik« ne deluje, tudi drugod, n. pr. na županstvu. Tam so tudi tri osebe, namreč župan, tajnik in navadno še po en pomočnik. Ali bi ne mogli tudi ti obdrževati nekaj predavanj, ko sta župan in tajnik oba Dolinčana, ki gotovo bolje poznata dolinske razmere kot učitelj, ki je, skoraj bi rekel, prišel včeraj v Dolino? Vem, da ju bo dopisnik izgovarjal s pomanjkanjem časa, a ta izgovor je težko verjeten, ker bivši pomočnik, ki je sedaj uslužben pri uredništvu »Eдинosti«, se je mnogokrat izrazil, da ima tajnik sprotne dela komaj za dve uri na dan. Jaz mu pa dam zato še toliko časa in še mu ostane prostega časa za predavanja in druga društvena dela.

Sicer pa dokazuje dopisnik, da so v Dolini predavanja brezuspešna; zakaj on trdi, da je šlo ljudstvo po končanem predavanju o boju proti alkoholizmu po raznih gostilnah pokončavat alkohol. Vzrok temu je, da pri nas oni, ki bi morali zabranjevati alkohol, skrbje, da izvabijo ljudstvo tja, kjer se uživa alkohol. V naši občini ni nič manj in nič več kot 6 prostorov, kjer plešejo, da ložje pijejo. Tako skrbje, da o prostem času kvartajo in tako zabranjujejo ljudstvu čitanje. To je vzrok, da čakajo knjige, kdaj bodo v posamezne liste zavijali tobak; zakaj tako naiven ne morem biti, da bi mislil, da je društvo »Vodnik« ustanovilo svojo knjižnico samo za dolinsko učiteljstvo.

Moji poizkusi, kako povzdig-niti šolski obisk na šoli v Novi Štifti.

Govoril Ivan Kelc na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks. (Dalje.)

Kakšni uspehi so se morali v takih razmerah dosežati v šoli tako glede pouka kakor glede vzgoje, nimamo dandanes niti pravega pojma. Pri vseh teh slabih razmerah so seveda bili postavljeni v najslabše razmere kakšni zakoniti, gorski kraji, oddaljeni in čestokrat skoraj čisto skriti od prometnih središč ali kakšnih drugih prometnih naprav, in med takšne kraje je gotovo spadal tudi naš jako gorati okraj. Prav posebno so bili v tem obziru zanemarjeni — kakor še dandanes kraji s slovenskimi prebivalci; dokaz temu je, da še bolj gorati kraji z nemškim prebivalstvom naše dežele, kjer se nahajajo mnogo slaboumnejši in manj nadarjeni ljudje nego med slovenskim ljudstvom, da ni nikjer najti tako visokih odstotkov analfabetov kakor pri nas. Ali „Bauer, das ist was anderes“. Slovenec, ostani suženj, hlapčuj, služi drugim. svojim pijavkam, in ošabni Lah ga še dandanes nazivlje zaničljivo s „Sklave“. Nasprotniki, dobro spoznavši, da ima Slovenec bistro glavo, se boje, da bi prišel do višje naobrazbe, začel bi svojim škodoželjnejšem greniti njihovo udobno življenje, seveda, tega Bog ne daj! Tedaj ne privoščimo mu tega nikoli, kar imajo drugi že zdavnaj. Slovenec, uboga potrpežljiva para, navadno molči in — trpi! — Hoče se pa Slovenec le povspeti do višje naobrazbe in strgati krute okove duševnega in tedaj tudi telesnega suženjstva, tedaj je navezan sam nase, na svojo lastno pomoč. Nikoli se pa ni mogel in se ne more zanašati na kakršno-sibodi pomoč od drugod. Vsem nam je dobro znano: kar smo dosegli Slovenci v kulturnem oziru, smo dosegli s svojo lastno močjo, brez vsake tuje pomoči ali višje oblasti, ki so največkrat ovirale in še ovirajo prosvetna stremljenja Slovencev. Veliko požrtvovalnosti, mnogo samozatajevanja in trudapolnega moledovanja je bilo treba, da smo Slovenci dospeli na vrhunec omike, ki jo zavzemamo dandanes. Poleg vsega tega ne izprevidijo naši nasprotniki, s kakšnimi trudi smo si priborili današnje stališče, nego ovirajo povsod in vsekdar naše napredovanje ter nas zraven tega, da nam ne privoščijo niti trohice duševnega napredka in gmotne blaginje, še premnogokrat zaničujejo; češ, glej ga slovenskega tepca! Ali dovolj je teh moledovanj! Celi rane, kjerkoli so bratu zadane! To je nas, to je vsakega naobraženca sveta dolžnost!

V dosedajšnjem sem po priliki navedel samo nekaj najvažnejših vzrokov, ki so krivi tako številnemu analfabetizmu pri nas; oglejmo si sedaj, s kakšnimi sredstvi bi se dalo korenito — sčasoma vsaj — iztrebiti in uničiti zlo, ki ne duši ne samo sramotilno, nego tudi pogibeljno naš mili in zapuščen narod.

V prvi vrsti pa smo poklicani mi ljudskošolski učitelji, da zacelimo vsaj sčasoma hudo skelečo rano, po krutih izkoriščevalcih našemu ljudstvu zadano. Mi, ki smo izšli iz naroda, ki smo se posvetili za delo med tem narodom, imamo najsvetejšo dolžnost, da dvignemo naš mili slovenski narod iz še velike globine nevednosti do višine samostalnega mišljenja ter ga kolikor najhitreje mogoče očistimo grde, črne pege preštevne analfabetnosti.

Kolikor je bilo to meni v jako neugodnih razmerah mogoče ter kolikor in kako sem vsaj to, kar je bilo v takšnih razmerah v teku čez 24 let pri nas mogoče v navedenem oziru doseči, hočem Vam sedaj na kratko obrazložiti. Prišedši leta 1886. meseca oktobra na enorazrednico s poldnevni poukom kot učitelj-voditelj k Novi Štifti, sem našel šolske razmere, da se Bogu toži. Saj ni bilo tudi drugače mogoče. Nihče se ni hotel žrtvovati za ljudstvo v tem zapuščenem in skritem kotu, učitelji so se menjavali skoro mesečno. Med občani samimi ni bilo ne enega, ki bi se bil hotel le kolikaj potegniti za izboljšanje šolskih razmer. Šola sploh ni imela takrat niti toliko lastnega prostora, kamor bi moglo stopiti mače z eno tačico. Šolska soba — ako bi se smela sploh tako imenovati — je bila nastanjena v cerkveni hiši, zatohla, mračna, vlažna, pozimi se ni dala nikoli dovoljno razgreti; učiteljevo stanovanje v isti hiši pod streho. Potrpežljivost ter vztrajno, previdno, a odločno delovanje premaga vse, še tako velike ovire. Sedaj imamo veliko, v vsakem oziru moderno šolsko poslopje, pripravljeno za trirazrednico z dvema lepima vrtoma. Vpisanih je bilo v obeh skupinah od 109—130, časih še več šoloobiskujočih otrok, a le redkokdaj sem imel veselje, da je šolo posetilo 45 otrok, in sicer v obeh skupinah. Potem zatiraj uspešno analfabetizem, ako moreš! — Jako žalostno me je dirnilo, da so se posebno čez pol ure oddaljeni z vso vnemo upirali pošiljati otroke v šolo, češ, ako enkrat pošljem, potem me že imajo. Pri teh ni pomagala nobena dobra beseda začetkoma, postopal sem tedaj proti takšnim z vso energijo s postavnimi sredstvi. Izprevidevši, da šola res mnogo koristi, pošiljajo že sedaj prav radi, kadar le morejo in otroci hodijo z veseljem v šolo, ako jim le dopušča vreme in domače delo.

(Dalje.)

V Jeruzalem,

ki je biser štajerske dežele, prihiti Ormoško učiteljsko društvo v četrtek, dne 6. julija. Stojč tukaj sredi vihorodnih gričev, izmed katerih se blišče večje in manjše zidanice z zraven stoječim naravnim strelovodom — topolom: tu se ti odpre prekrasen razgled čez širo no Mursko polje, po katerem so posejane neštete vasi in bele cerkve, čez katero dere bistra Mura, ki se ti tuintam zablišči izmed zelenega okvirja in onostran katere te pozdravljajo vršaci bakonjskega lesa ob Blatnem jezeru, tam v deželi krone sv. Štefana!

In če se obrneš na nasprotno stran, ti jemljejo pogled solnčni žarki, lomeč se v kalnih vodah globoke Drave, ki napaja nepregledna žitna polja tja do strme Ivančice, ki kakor straža stoji ob hrvaško-štajersko-ogrski meji in ki kakor kakšna brhka Hrvatica zaupljivo kotetira s svojim štajerskim sosedom, gizdavam Donatijem, ki prezirljivo zre preko svojega širokoplečega tekmeča Boča: tvoja stara znanca!

Tam pa, na zahodu, tvorita Pohorje in Kozjak steno, za katero hodi solnce spat. Skozi „vrata“ v tej steni priteče Drava iz Koroškega. V bližini teh vrat pa je Maribor. Prijatelj! Kaj si se zagledal v one vrata? Brezdvomno se spominjaš dožitkov in dogodkov iz dijaških let: glad, učenje, profaksi, petice, prvi eksperimenti v ljubezni... „Študent v Marprogi“ bi nam predstavljal kinematograf.

In ti, kolegica, vidiš se v Mariboru na promenadi, polna upov, polna življenja! Mlada polnolična nekda, se ti sedaj že pozna marsikatera ostra poteza, glej: tu, tu, tu!

Tam po trotoarju, tu po rožju! Nekdaj sladoled, sedaj šolski prah! Takrat kavalirji, sladki ko med, sedaj čemerikavi nadučitelji, sitem ko prga! Svojčas z lakastimi čreveljčki ob sviranju orkestra čez parket, danes s šolni kmetiške provenience čez ilovnata tla na cigo-migo harmonike! Nekdaj ljubimska pisemca s tisoči in milijoni poljubčkov, danes prozaična plačilna knjižica z vsotami, ki so ničle proti onim ničlam! Nekdaj...

Poglejmo še proti severu! Tam v sinji megli, če imaš dobre oči, zagledaš obris Šeklna, tam je Gradec. Tam režajo za nas kruh, za katerega se moraš trgati štirideset let, če hočeš dobiti — pohvalni dekret!

Toda, kdo bi se že vdajal tožnemu pre-mišljevanju! „Pod trto bivam zdaj v deželi rajskomili“, tako si bomo zapeli, zato pa „le pridi v gor'co k nam“, da boš videl, kako

* „Jutro“ št. 454.

** O tem smo poročali že v zadnji številki.

pleše „burgundec“ z montikolo, „portugizar“ pa z ripario portalis; kako se med plesočimi pari izprehaja mali vitez rizling, a v kotu tam boš videl sedeti očanca Noah s staro devico iork madero, ki si je oblekla juppe cullote, da bi se bolje pomladila, z njima v družbi Goethe štev. 9, ki mu je ravno napovedal traminec šah mat. Za gardinami pa objubljuje pošip slankamenki ljubezen in zvestobo. To strašno jezi izabelo, ki jima očita, da sta ušiva in plesniva in da se naj rajše zastrupita z bakreno galico in žveplom. — Najbolj kisle se drži slatina.

Vsi pa, tovariši, tovarišice in prijatelji učiteljstva, domačega in sosednih okrajev, ki si hočete vse to ogledati od kraja do konca, se morate pravočasno prijaviti pri podpisnem zaradi toplega obeda, ki bo ob 1. uri pop. v gostilnici Petovar in Rajh pri Jeruzalemu.

Ludovik Šijanec,
nadučitelj, Svetinje p. Ivanjkovi.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Letni račun se bliža, zato opozorim vse dolžnike, da plačajo svoje zaostanke. V poslovanju mora biti red. Društvo mora svoje obveznosti izpolniti, prav tako društveniki. Kaj bi se pripetilo zakasnelemu plačniku v slučaju smrti? Ali bi imeli njegovi ostali pravico do podpore? Torej hitro s položnicami na pošto!

Predsednik.

Kranjsko.

Belokranjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 24. maja v Gradacu. Pogrešali smo nekaterih tovarišic in tovarišev, ki brzkone zaradi neugodnega vremena niso mogli priti k zborovanju. Udeležba je bila prav povoljna.

Tovariš predsednik Valentin Burnik se v uvodnem govoru spominja pokojnega gospoda c. kr. okr. šol. nadzornika v pokoji Antona Jeršinovića ter pokojnih tovarišev Franje Pirc-Zečev in Amalije Koncilija-Bauerjeve. Glede spomnikov, ki jih misli društvo postaviti imenovanim tovarišicam naj ukreneta potrebno v to določena krajna odbora.

Nato je predaval predsednik Valentin Burnik o metodi risanja prof. Rodta, ki mu je glavni smoter naučiti ljudskošolske učence uporabe ornamentalnega, geometrijskega enostavnega projekcijskega in, ako mogoče, tudi perspektivskega risanja. Predavanje je bilo jako zanimivo, le škoda, da predavatelj ni mogel končati svojega referata zaradi pomanjkanja časa. Tovariš Šetina mu je izrekel zahvalo v imenu zborovalcev.

Sprejmejo se predlogi tovariša Kosea: a) naj se na podlagi prenehanja pravil krožkov drugih okrajev izpremeni pravila za naš okraj; b) naj pride na dnevni red vsakega zborovanja branje zapisnika zadnjega zborovanja; c) naj se naprosi gospoda okrožnega zdravnika v Črnomlju dr. Maleriča, da bi pri prihodnjem zborovanju predaval o šolski higieni; d) naj bi učiteljska zastopnika izkušala izposlovati, da se v prihodnje vrše seje okrajnega šolskega sveta v Črnomlju ob takih dnevih, da se morejo vsi člani okr. šol. sveta udeležiti sej, torej ne več na semenju.

Sklene se tudi, da se posamezni člani oproste članarine v posebnih, ozira vrednih slučajih in naj se članarina pobere pri okrajni učiteljski konferenci, pri kateri naj bo tudi društveni občni zbor z ozirom na okrajne neugodne prometne razmere.

Književnost in umetnost.

Umetniška razstava v Ljubljani. Pred kratkim so otvorili „Pomladansko razstavo“, katere se je udeležilo tudi mlado društvo „Klub slovenskih amater fotografov“ v Ljubljani. Na tej razstavi so se predstavili slovenski amaterji prvič naši javnosti. — Prijateljem in ljubiteljem te lepe umetnosti toplo priporočamo, da ne zamude v obilnem številu posetiti te razstave. Razstava pa ne nudi samo amaterjem, temveč tudi širšemu občinstvu mnogo umetniškega užitka. Slovenska javnost, izkaži se hvaležna našim amaterjem s svojim obiskom in nakupom!

Kriza v slovenskem zadružništvu. Pod tem naslovom smo prejeli knjižico, ki jo je spisal Miloš Stibler, tajnik zadružne Zveze v Celju. Predmet in namen knjižice sta izražena že v naslovu. S tem pa je tudi že povedano, da je predmet — z ozirom na žalostne dogodke v slovenskem zadružništvu v zadnjih časih — veleaktualen. Avtor razpravlja o vzrokih krize, o napakah v poslovanju naših zadrug, o poslovanju denarnih central, o reviziji, o nalogah bodočnosti — vse z raznimi zanimivimi podnaslovi. Potem podaja organizacijske nasvete in razpravlja slednjič o dosedanjem sanacijskem delu. Knjižico, ki je izšla v „Zvezni

tiskarni“ v Celju in stane 50 vin., priporočamo najtopleje vsem, ki jim je poverjeno naše zadružništvo — ta toli važna panoga našega narodnega gospodarstva — zlasti pa vsem, ki so blage volje in žele, da bi se slovensko zadružništvo postavilo na zdravejšo temelje.

Srednješolski vestnik.

Orožne vaje srednješolskih učiteljev. Srednješolski učitelji častniki in častniški aspiranti bodo v bodoče pozvani k orožnim vajam zgolj ob šolskih počitnicah. Tisti, ki bi radi napravili orožne vaje ob končnih vajah (od srede avgusta do srede septembra), jih bodo delali zgolj, če se za to pismeno zavzame šolsko ravateljstvo.

Politiški pregled.

*** Nemci v Bosni.** V Koblencu ob Reni v Nemčiji se je te dni vršil shod društev za zaščito Nemcev v inozemstvu. Zupnik Naek, ki je prej služboval v Bosni, je predaval o Nemcih v Bosni, ki jih je tamkaj 25.000 duš, večina malih naseljencev kmetov, od katerih jih je mnogo iz poreske pokrajine. — Zaradi aneksije Bosne in Hercegovine z avstroogrsko monarhijo so prišli ti Nemci v težak položaj in zato je potrebno, da Nemci iz države izdatno podpirajo bosenske Nemce, ako nečajo, da propadejo nemške šole v Bosni, zakaj po sklepu srbsko-hrvaške večine bosanskega deželnega zbora je brisan iz proračuna prinos vlade za nemške šole. Gospodarski položaj Nemcev v Bosni in Hercegovini je treba podpirati z osnovanjem Raifajznovih zadrug, konsumnih in prodajnih zadrug. Naek je na to sklenil, da naj društvo v zaščito Nemcev v inozemstvu osnuje nemško-bosanski odbor, ki poskrbi za varstvo Nemcev.

*** Madjarizacija v Sremu.** V starem sremskem hrvaškem mestu Sotu je par dosejlenih madjarskih družin v zvezi z istotako dosejlenimi nezavednimi Slovani doseglo od „Juliana“ dve madjarski šoli ter pritegnilo vanje tudi večino hrvaške dece nezavednih staršev. Dotedanja javna hrvaška šola je skoro propadla in le naporu edinega hrvaškega učitelja in rodoljubnega hrvaškega župnika in kaplana ter par vrlih hrvaških mož se je s pomočjo hrvaških denarnih zavodov posrečilo to sramoto in nesrečo odvrniti. Madjarstvo pa je zaradi tega še bolj divje in še bolj drzno ter je sedaj poslalo škofu dr. Krapeu celo prošnjo za madjarsko službo božjo, dasi razen par pravih madjarskih družin povsodi v družinah govore le hrvaško in se z madjarščino le silijo. Na tej prošnji so podpisani Slovaki, Rusini in celo drugoverci: luterani in nazarenci.

*** Civilna lista bolgarskega carja.** Leta 1888 je znašala civilna lista bolgarskega vladarja 600.000 levov, doplatek vladarju 90.000, za dvorne potrebe 220.000 levov, skupno 910.000 levov. Leta 1908 povodom proglašenja carstva so bili stroški dvora: civilna lista 1.200.000, dvorne potrebe 500.000, za redne 80.000, za cesarjeva letovišča 250.000 levov, skupno 2.050.000. — Potemtakem so se stroški bolgarskega dvora v 20. letih povišali za 1.970.000 levov, a sedaj govore, da v velikem narodnem sobranju izpremeni ustavo in da bo potem dvor dobival na leto skupno 3 milijone levov.

Obrambni vestnik.

*** Podivjana nemška „kultura in olik“ v Ljubljani.** „Deutsche Stimmen aus Krain“ z dne 1. junija t.l. („Grazer Tagblatt“ št. 151.) prinaša sledečo notico:

„Verkehrsstauungen in Laibach. Das jungslovenische radikale Tagblatt beklagte sich dieser Tage allen Ernstes über die Verkehrsstauungen, welche insbesondere auf dem Rathausplatze und alten Markte durch das Herumbummeln müßiger slovenischer Studenten und der slovenischen Jugend überhaupt hervorgerufen werden und verlangt in der Art Abhilfe, daß links und rechts die Gehsteige für das Hin- und Hergehen verwendet werden. In einzelnen Weltstädten bestehen derartige Einrichtungen, in Wien ist jedoch die Bewegungsfreiheit der Bevölkerung auch in den Hauptverkehrsanlagen der inneren Stadt nicht beengt und es kommt zu keinen Anständen, weil man eben in Wien gehen und ausweichen kann. In Laibach ist das leider nicht der Fall; die slovenische Jugend ist nicht gewöhnt auszuweichen, rempelt im Gegenteil jeden ohne Unterschied des Alters und Standes in frecher Weise an, der ihr nicht ausweicht. Nur die Schule könnte da bessernd durch entsprechende Belehrung einwirken. Der Schüler müßte vorerst belehrt werden, wie ein anständiger Mensch, der Anspruch auf Bildung macht, der sich „humanitären“ Studien widmet, zu grüßen, wie er zu gehen,

* Prinašamo namenoma notico v nemškem jeziku, da se nam ne bo očitalo pri prevodu poostreje.

Uredn.

auszuweichen, überhaupt wie er sich als gesittetes, wohlgezogenes Individuum in guter Gesellschaft zu bewegen hat. Freilich, wo und von wem soll die slovenische Jugend Lebensart lernen? Vielleicht von ihren Lehrern? Für die Mehrzahl derselben müßten vorerst selbst Lehrkurse über den „Umgang mit Menschen“ errichtet werden. Man verfolge nur den Ton, welchen die slovenischen Jugendbildner in ihrer Presse und auf ihren Versammlungen anschlagen, und es wird so manches erklärlich werden, was sonst dem Nichtkenner der hiesigen Verhältnisse unbegreiflich erscheint. Das Hauptorgan der slovenischen Volkspartei hat in mehreren Aufsätzen die entsetzliche Verrohung der slovenischen Gegner als Folge einer gewissenlosen Erziehung hingestellt. Solange da der Hebel zur Besserung nicht ange setzt wird, nützen auch polizeiliche Verordnungen über das Gehen und Ausweichen nichts.“

Na ta neosnovani napad na ljubljansko slovensko učiteljstvo nimamo odgovora, ker je ta pavšalen tevtonski napad za nas prenikoten in ker imamo sami dovolj časti v sebi in nam je ni pri dopisniku „Tagblatta“ iskati. Niti ne iščemo od takih ljudi zadoščenja! Tudi ne delamo odgovornega za banditski napad vsega Nemštva v Ljubljani in prepuščamo vso odgovornost dopisunu in enakovrednemu listu.

Učiteljski konvikt.

Tukajšnji učiteljski konvikt so zbrali na majnikovem izletu 3 K za Učiteljski konvikt. Letnino za l. 1911 so plačali p. n. tovariši in tovarišice: Ivan Petrovič, učitelj v Ljubljani; Simon Koprivec, učitelj na Robu pri Velikih Laščah; Milka Klančič, Josip Budal in Anton Faganeli, vsi iz Podgore; Alojzij Majcen iz Sv. Duha pri Lučanah; Rudolf Reja iz Zapotoka pri Kanalu; Anton Mervič, A. Macarol in F. Ščuka, vsi iz Povirja pri Sežani; Ignacij Supan iz Brežic (10 K); Dol. logaško učit. društvo (8 K). Hvala!

Darovi. Hranilnica in posojilnica v Dolu pri Hrastniku 10 K; Krško učiteljsko 8 K, ker se ni moglo udeležiti odkritja nagrobnega spomenika pokojnemu nadučitelju Ljudevita Fetiča Frankheima; dr. Anton Švigelj, advokat v Ljubljani, 5 K iz poravnave v kazenski zadevi g. Leopolda Machna proti Janezu Hočevanju; gosp. Anton Schmidt, knjigovodja c. kr. kmetijske družbe, 6 K vsled neke odklonjene najdenine. Bog plati!

Kranjske vesti.

—r— **Ljubljanske občinske volitve.** Kranjska deželna vlada je odbila rekurz S. L. S. proti volitvam v ljubljanski mestni svet, a dala pritožnikom 60 dnevni rok za pritožbo na upravno sodnijo z odločilno močjo. Tako bi utegnili preiti še več nego leto dni prej, nego bo konstituiran ljubljanski mestni svet. — To je res čisto navadno nasilstvo! Protizakonita je naredba glede odločilne moči pritožbe na upravno sodnijo na vsak način. Ampak na Kranjskem je dandanes vse mogoče!

Štajerske vesti.

—š— **Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.** Ustanovila se je šola dvorazrednica v Bojsnem (brežiški okraj) in uvrstila v II. plačilni razred. — Definitivno so nameščeni: v Hrastniku Milko Jerše, doslej v Ormožu; v Smartnem R. D. Ludmila Koklič, doslej v Žusmu; v Mozirju Franc Hribernik, doslej v celjski okolici, v St. Pavlu pri Preb. Jadviga Fohn, doslej v Gornjem gradu, v Rečici Franc Zemljčič. — Prestavljen je šolski vodja Jože Cugmus iz Orešja na Bizeljskem v Plešivec. — V pokoj je stopila na lastno prošnjo nadučiteljica na dekliški šoli v St. Jurju ob južni železnici Marija Oračeva.

—š— **Dijaški dom v Mariboru.** Uvaževaje veliko potrebo dobrih stanovanj za naše dijaštvo sklenili so dr. Rosina, dr. Pipuš in dr. Turnar ustanoviti društvo z imenom „Dijaški dom“, ki ima namen preskrbovati dijakom slovenske narodnosti, ki obiskujejo z dobrim uspehom v Mariboru ali bližnji okolici obstoječe gimnazijalne ali realne srednje šole, učiteljske ali katere strokovno, ljudsko šolo presegajoče učilišče, potrebno stanovanje in drugo oskrbo ter domači pouk — vse to ali brezplačno ali pa za delno ali popolno plačilo. Dotična pravila so od c. kr. vlade že odobrena. Ustanovni občni zbor, na katerega se vabijo vsi rodoljubi, ki se za to zanimajo, se vrši 28. junija zvečer ob 8. uri v „Narodnem domu“ v Mariboru.

Goriške vesti.

—g— **Šolska veselica v Pliskovici** se je vršila v nedeljo 28. maja. Že udeležba veselice meseca aprila je bila mnogoštevilna, a v nedeljo je bila šolska sobana nabito polna. Žal, da je moralo ostati mnogo ljudi zunaj, ker ni bilo več prostora. V sobi s 60 m² je bilo čez 270 ljudi in ni čuda, da je bila taka vročina v sobi kakor v parni kopeli. Jako obsežen vzpored 12 točk je občinstvu jako ugajal, posebno petje in deklamacije „Domovini“ in „Pastirček“ od Simona Gregorčiča. Ljudstvo je hotelo s ploskanjem, da bi ponavljali skoro vsako točko. Opažati je, da so ljudstvu nastopi šolske mladine jako priljubljeni.

—g— **Na c. kr. moškem učiteljskem v Goriči** bo vpisovanje za vstop v prvi tečaj v nedeljo, dne 9. julija t. l., od 9. do 12. ure dopoldne v ravnateljstvu v S. Gregorčičevem Domu (v Križni ulici št. 1). Vse drugo na črni deski v zavodu.

—g— **Slovensko deželno kmetijsko šolo** hočejo uničiti laški liberalci in slovenski klerikalci. Kako so pihali ti slednji, ko smo spravili na dan zločinsko nakano, naperjeno proti našemu kmetu. V močvirnatu Rožno dolino so hoteli pahiti slovensko kmetijsko šolo. Da je to res, se sklicujemo na ravnatelja te šole, ki je to okolo pripovedoval in se veselil take premestitve! — Pravočasno smo razkrili nakano Slovencem sovražne Pajer-Gregorčičeve zveze ter jo preprečili — drugače bi bili zvezarji sklenili premestitev, ki bi jo potem soglasno odobrili v deželnem zboru v — „dobrobit našemu kmetu“. Tako nesramno bi se potem lagali našemu kmetu.

—g— **Umrj je v Sežani Josip Rustija**, prej učitelj. Bil je več let občinski tajnik. Naj v miru počiva!

Splošni vestnik.

Glavno zborovanje Zaveze jugoslov. učiteljskih društev v Trstu. Pod tem naslovom piše „Zarja“: „Zaveza jugoslov. učiteljskih društev je imela o binkošti v Trstu svoje XXIII. glavno zborovanje. Zborovanje je bilo izredno dobro obiskano in je bilo pravzaprav velika manifestacija slovenskega naprednega učiteljstva. — Na zborovanju so podale organizacije svoja poročila, iz katerih je razvidno, kakšne hude boje ima ta stan na celi črti, posebno pa na Kranjskem, s klerikalno stranko, ki se obnaša napram šolstvu in učiteljstvu brezobzirno in krivično. Na zborovanju se je izreklo tudi načelo, da naj se upošteva posebno to, da bodi gospodarska organizacija centralistična, do čim naj obdrže stanovska društva več samostojnega delokroga, več celo nego ga imajo sedaj. — Na zborovanju so imeli tudi tri strokovna predavanja; med njimi je bilo posebno važno ono ravnatelja Schreinerja, ki tudi zanima širšo javnost, in ki je odobravalo šolodelavnico. — Ne čudimo se sicer, da je dobilo zborovanje mnogo bolj manifesten značaj, nego ga dobe taka zborovanja. K temu so namreč pripomogle mnoge okoliščine, ki so vplivale na tek zborovanja, kar pa vsekakor v svojem bistvu vendarle pospešuje emancipacijo tendenco te organizacije. Emancipacija in razumevanje stanovskih interesov so prva naloga, druga naloga stanovskih organizacij je delo za splošnost, bodisi torej že potem kulturno ali kakršnokoli delo; zakaj skupen interes zatiranega človeštva je vendar le eden: otresti se jarma in preprečiti z delom, da mi in naši potomci ne klonimo znova vrtu temu jarmu. — Obširneje poročati o zborovanju se nam ne zdi potrebno, ker itak poročamo o važnih dogodkih sproti, vsaj o tistih, ki se tičejo splošnosti, o tem zborovanju so pa itak poročali drugi listi takrat, ko nam še ni bilo mogoče.“ — Radujemo se tega objektivno pisanega poročila!

Učiteljska tiskarna se priporoča sl. šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom za tisk letnih poročil.

Spominski list Slovenske šolske Matice. Šolska Matica je izdala „Spominski list“ za deco, izstopajočo iz šole. Sredi lista čitamo troje besedilo:

1. Zupančičeve verz:

Pojdi moj sinko na pot,
na življenja pot —
čuvaj, moj sinko, se zmot,
življenja zmot.

2. Vodnikov verz:

Slovenec, tvoja zemlja je zdrava.

3. Pesmica »Na pot v življenje« (J. S.)

Po nazoru jedrovitih besed Zupančičevih, ki stoje na čelu, je umetniška oprema tega »Spominskega lista«, ki jo je izvršil slovenski umetnik prof. Saša Šantel v Pazinu (njegova originalna litografija). Nad besedilom nam umetnik v treh slikah prikazuje »življenja pot«, t. j. blagoslov dela: veselo, čvrst gre deček iz šole (prva slika); trdo se upira mož ob plug (druga slika); pred svojo hišo sedi starček, dovršivši nalogo svojo (tretja slika). Pod besedilom in ob njem je prikaz »življenja zmot«. Vijeta se ob tekotu navzdol dva zmaja, eden z odprtim,

drugi z zaprtim žrelom. Zakaj iz globine človeške narave prete srcu in umu težke nevarnosti, zmaji vsakojakih izkušenj in lenobe. Človeška duša nima miru; zmaji se gibljejo v njej, zdaj eden, zdaj drugi. Pa zaman bo njih poizkus, če te krepi izobrazba, ki ti jo je dala šola.

Tako se krijeta na »Spominskem listu« beseda in podoba. Metuljčka, naslikana tik ob Zupančičevih verzih, krasita list, kakor pravi pisani metulji, ljubljenci otrok, travnik in livada. Dr. Fr. Ilešič.

Proti politikujoči duhovščini. Dunajski knezoškofijski urad je izdal na podrejen duhovščino svoje škofije naslednji odlok: »Njegova knežja milost prevzvišeni gospod knez nadškof je blagoizvolil opomniti duhovščino dunajske nadškofije na sledeče: V sedanjih razmerah je važno, da duhovni ohranijo pred očmi svoj poklic in da ne prekoračijo svojega delokroga. Duhovni niso poklicani, da uravnavajo posvetne zadeve ljudi, temveč da skrbijo za večni dušni blagor. Zato želi in upa Njegova prevzvišenost, da se duhovniki ne bodo vmešavali v politične zadeve, temveč da se bodo obračali z molitvijo do boga, za resnični, posvetni in večni blagor ljudi. Če oznanjajo duhovniki le Jezusov nauk, če bode v vernikih strah božji in vestnost, ljubezen do Boga in do bližnjika, tedaj skrbje najboljše za red in mir, za varnost lastnine, časti in življenja. Potem bodo vsi tudi tisti, ki ne spoznavajo resničnosti njih naukov, spoštljivo priznali njihovo dobro voljo. Tisti duhovnik, ki si prilagaja sodbo o posvetnih stvareh, ki jih hvali ali graja, prekorači meje svojega poklica in škoduje vsej duhovščini, ker vzbuja nezaupanje in sovraštvo do nje. Bog razsvetli vse duhovne, da spoznajo v svojem težavnem položaju, kaj služi njihovemu blagru in blagru vseh ljudi!« Fiat!

Masaryk v Dubrovniku. O priliki bivanja dr. Masaryka je nameravalo dijaštvo skupaj s prebivalstvom prirediti zanj manifestacijo. Okrajno glavarstvo je s pomočjo žandarmerije prepovedalo vsako zbiranje po ulicah. Deželni šolski nadzornik Zavadlal je pa ukazal dijaštvu, da mora med bivanjem Masarykovem v Dubrovniku ostati doma. Kakor se vidi, mora biti Masarik nevarna oseba, sicer se ne bi vlada posluževala tako neumnih odredb proti njegovemu zasluženemu slovesu. Dijaška mladina ne sme videti vseučiliškega profesorja Masaryka, iskrenega prijatelja dijaštva, ki vse svoje moči in bogate darove posveča mladini. Z žandarmerijo operira vlada proti slovanškemu učenjaku samo zato, ker se ta ne da ustrahovati od gospoda Aehrenthala. V tem potovanju vidi vlada bržkone zopet nekaj »veleizdajniškega«. Ali zaman ves trud vlade in njenih Zavadlalov; simpatije Jugoslovancov ostanejo na strani Masaryka, ki je edini imel poguma, da je pred vsem svetom razkrinjal ono škandalozno Aehrenthalovo politiko na jugu naše monarhije in grdih sredstev, ki se ji poslužuje ta politika. Ad vocem Zavadlal! Nas je obšla rdečica sramu in zapeklo nas je v dušo spričlo dejstva, da taki naši rojaki s svojim klečeplaztvom, vedno pripravljenim služiti kakor slepo orodje vsakemu namenu nasilnikov, globoko kompromitujejo nas Slovence pred ostalim slovanskim svetom, tako da pojim Slovenec postane v Dalmaciji skoro sinonimen s pojmom — detektiva! Morali smo enkrat napisati to grenko resnico, ko smo morali že tolikokrat čuti iz ust Dalmatincev take trpke tožbe proti izvestnim servilnim slovenskim funkcijonarjem. Tako piše »Edinost«.

Ruska vlada kupi Jasna Poljana. Iz Petrograda poročajo, da je ruska vlada sklenila kupiti Jasna Poljana, posestvo pokojnega Leva Tolstega, za pol milijona rubljev.

Amater-fotografi! Društvo »K. S. A. F.« v Ljubljani je priredilo že po kratki dobi svojega obstanka skupno z umetniško razstavo v R. Jakopičevem umetnem paviljonu svojo prvo društveno razstavo. Toplo priporočamo vsem amaterjem, da si ogledajo to društveno razstavo! Amaterji, ki so člani društva »K. S. A. F.«, imajo — če se izkažejo z društveno izkaznico pri blagajnici na razstavi — izdatno znižano vstopnino na razstavo kakor tudi pravico do znižane cene kataloga razstave, ki ga dobe pri blagajnici proti izročitvi posebne tozadevne nakaznice, ki jo lahko dobi vsak društveni član pri društvenem predsedniku.

Cenj. učiteljstvo opozarjamo znova na slavnoznano izvozno tvrdko sukna in modnega blaga V. J. Havliček in brat, Poděbrady na Češkem. Pri naročilu se sklicujte na naš list. Več v inseratu! (2—1)

Najugodnejši češki nakupni vir. Poletje 1911.

V. J. Havliček a bratr Kopelji, Poděbrady (Češko)

slavnoznani izvozni dom, pošilja franko

novó zbirko vzorcev modnega blaga, cefirov in sukna

opreme za neveste, Havličekove tkanine, damasta, brisalk, robecev, garnitur itd. Vzorec franko.

Letne novosti 1911

1 zavoje 40 metrov pralnih ostanov praktično združenih za 18 K franko dostavljen. Od teh ne pošljemo vzorcev. Samo pri nas najbolje.

Havličekova tkanina 1 kos 18 m za 12 K, boljše vrste 23 m za 16 K. Specialiteta: Po-bradska kopaliska tkanina 23 m za 22 K 40 v. Založeno l. 1887.

XXV. letnik.

Pišite po vzorce!

Knjigoveznica

Anton Janežič
Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je

Slov. Ilustrovani Tednik

ki izhaja vsak petek, ter stane četrtletno le K 1.80. Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem! Naslov: »Ilustrovani Tednik«, Ljubljana.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

Iv. Bonač

v Ljubljani

priporoča svojo trgovino papirja in pisalnih potrebščin, kartonažno tovarno, knjigoveznico.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

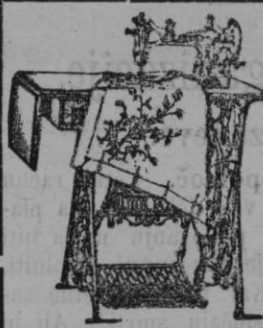
priporoča svojo bogato zalogo

stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevezma vsa v to stroko spadajoča dela.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji, kolesa in pisalni stroji.

JULIJA ŠTOR

Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev po vseh cenah.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtlet od 1/2. — 1/3. ure popoldne in vsako soboto od 5. — 1/2. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 886.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v	12	mesečnih	rokih,	in	sicer	11	rokov	9	K	—	h,	12.	rok	4	K	73	h
B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T
18	24	30	36	42	48	54	59	60	66	72	78	84	90	96	102	108	114	120
17	23	29	35	41	47	53	58	59	65	71	77	83	89	95	101	107	113	119
16	22	28	34	40	46	52	57	58	64	70	76	82	88	94	100	106	112	118
15	21	27	33	39	45	51	56	57	63	69	75	81	87	93	99	105	111	117
14	20	26	32	38	44	50	55	56	62	68	74	80	86	92	98	104	110	116
13	19	25	31	37	43	49	54	55	61	67	73	79	85	91	97	103	109	115
12	18	24	30	36	42	48	53	54	60	66	72	78	84	90	96	102	108	114
11	17	23	29	35	41	47	52	53	59	65	71	77	83	89	95	101	107	113
10	16	22	28	34	40	46	51	52	58	64	70	76	82	88	94	100	106	112
9	15	21	27	33	39	45	50	51	57	63	69	75	81	87	93	99	105	111
8	14	20	26	32	38	44	49	50	56	62	68	74	80	86	92	98	104	110
7	13	19	25	31	37	43	48	49	55	61	67	73	79	85	91	97	103	109
6	12	18	24	30	36	42	47	48	54	60	66	72	78	84	90	96	102	108
5	11	17	23	29	35	41	46	47	53	59	65	71	77	83	89	95	101	107
4	10	16	22	28	34	40	45	46	52	58	64	70	76	82	88	94	100	106
3	9	15	21	27	33	39	44	45	51	57	63	69	75	81	87	93	99	105
2	8	14	20	26	32	38	43	44	50	56	62	68	74	80	86	92	98	104
1	7	13	19	25	31	37	42	43	49	55	61	67	73	79	85	91	97	103
0	6	12	18	24	30	36	41	42	48	54	60	66	72	78	84	90	96	102